

La cultura com a condició de futur

Published by [Interacció](#) [1] on 05/10/2010 - 14:05 | Last modification: 13/07/2026 - 16:26

Publicat el 1986, en un moment marcat per la crisi econòmica, la consolidació de la democràcia i el qüestionament de les primeres polítiques culturals franceses, aquest text d'Augustin Girard constitueix una de les formulacions més influents de la prospectiva cultural europea. El seu interès no rau només en el diagnòstic del moment històric, sinó en una redefinició profunda del sentit de les polítiques culturals, que deixa de situar-les exclusivament en el terreny de les arts per entendre-les com una condició de la democràcia i de la capacitat col·lectiva d'imaginar el futur.

Girard parteix d'una pregunta que considera reveladora: per què la cultura ha esdevingut un dels grans reptes de finals del segle XX, al costat de l'economia, la biologia o les relacions internacionals? La seva resposta és clara. La crisi que travessen les societats occidentals no és principalment econòmica, sinó cultural. El malestar col·lectiu prové de la dificultat per construir horitzons compartits, donar sentit al canvi accelerat i mantenir una idea comuna de futur. La cultura deixa així de ser un luxe reservat a una minoria per convertir-se en un recurs imprescindible per sostenir la vida democràtica.

L'autor interpreta la pèrdua d'esperança dels joves, el descrèdit de les institucions i la fragmentació social com els símptomes d'una societat que ha perdut el seu projecte col·lectiu. Les societats modernes disposen de més riquesa, més benestar material i més coneixement que mai. El que manca és una finalitat compartida capaç d'orientar aquests recursos. Sense una cultura comuna que actuï com a "ciment moral", el progrés tècnic resulta insuficient perquè les comunitats polítiques mantinguin la seva cohesió.

En aquest context, Girard redefineix el concepte d'identitat cultural. La identitat no consisteix a preservar el passat com una herència immòbil, sinó a construir una voluntat de futur. Memòria i projecte formen part del mateix procés. Una comunitat només pot afrontar els canvis si disposa d'una narrativa compartida que li permeti reconèixer-se i imaginar-se. Cultura i futur apareixen, per tant, com dues dimensions inseparables.

Aquesta diagnosi condueix a una crítica severa de vint-i-cinc anys de política cultural francesa. Girard considera que les grans expectatives de democratització cultural no s'han complert. Les institucions culturals han perdut capacitat d'interpel·lació, l'escola ja no exerceix el paper integrador que havia tingut i els mitjans de comunicació han escapat al control públic. El balanç no implica abandonar les polítiques culturals, sinó revisar-ne els fonaments. Les eines tradicionals continuen essent necessàries, encara que ja no resulten suficients per respondre a una societat molt més plural que la dels anys seixanta.

Girard manté que l'Estat conserva responsabilitats irrenunciables. La protecció del patrimoni, el suport a la creació, l'educació artística i una certa regulació de les indústries culturals continuen essent funcions públiques essencials. El problema no és la intervenció pública, sinó la manera com s'organitza. La política cultural ha d'abandonar els models excessivament centralitzats i burocràtics per avançar cap a formes de concertació democràtica, amb consells culturals presents als diferents nivells territorials i amb capacitat real d'orientar les polítiques i els pressupostos.

La descentralització no és presentada únicament com una reforma administrativa. Girard la vincula directament a la necessitat de reduir les desigualtats territorials i socials. Denuncia l'enorme concentració dels recursos culturals a París i defensa que les polítiques públiques han de corregir les desigualtats de partida. Formula una observació que conserva una gran actualitat: si les subvencions es distribueixen de manera aparentment igualitària, acaben beneficiant sobretot aquells que ja disposen de més capital cultural. L'equitat exigeix polítiques redistributives conscients i diferenciades.

Una de les aportacions més originals del text és la reivindicació de la societat civil com a espai principal de la vida cultural. Girard proposa passar de la "cultura per a tots" a les "cultures de tots". La política cultural ha de deixar de pensar exclusivament en les grans institucions i reconèixer la riquesa de les iniciatives locals, dels petits projectes,

de les pràctiques quotidianes i de les formes culturals que neixen als barris, als municipis i als espais ordinaris de la vida social. Aquest desplaçament anticipa molts dels debats contemporanis sobre participació cultural, cultura comunitària i desenvolupament territorial.

En la mateixa direcció, Girard replanteja el sentit mateix de l'acció sociocultural. El seu objectiu ja no consisteix tant a acostar les grans obres als ciutadans com a ajudar-los a reconèixer el valor cultural del seu propi entorn, del seu treball i de la seva experiència quotidiana. La cultura deixa de definir-se únicament pel patrimoni consagrat i passa a entendre's també com la capacitat de cada persona per interpretar i donar sentit a la seva pròpia vida. Aquesta crítica explícita a la concepció malruciana de la democratització cultural constitueix un dels punts més rupturistes del text.

¿Per a Augustin Girard, la cultura no es construeix només des de les institucions, sinó des de la pluralitat d'iniciatives que articulen la vida col·lectiva.

La conclusió articula una idea que acabarà convertint-se en una de les bases de la democràcia cultural. En societats plurals ja no és possible proposar una cultura única ni definir un model universal de vida bona. La funció de la política cultural consisteix a crear les condicions perquè totes les persones i totes les cultures puguin desenvolupar-se, construir els seus propis itineraris vitals i viure en el respecte mutu. La cultura esdevé així, al mateix temps, finalitat i instrument de la democràcia. Sense cultura no hi ha aprenentatge de la llibertat ni exercici efectiu de la ciutadania.

*Llegit quaranta anys després, el text manté una capacitat sorprenent d'interpel·lació. Algunes formulacions responen clarament al context francès dels anys vuitanta i parteixen d'una idea relativament homogènia d'identitat nacional que avui seria objecte de més debat. Malgrat això, bona part de les seves intuïcions continuen presents en les polítiques culturals contemporànies: la necessitat de superar una concepció exclusivament institucional de la cultura, la importància del territori, la centralitat de la participació ciutadana, la lluita contra les desigualtats culturals i la vinculació entre cultura, democràcia i construcció del futur. Més que un document històric, **L'enjeu culturel** continua essent un dels textos fundacionals per entendre el pas de la democratització cultural a la democràcia cultural. (n. de l'e., 2026)*

Referència

Girard, A. (2010). *L'enjeu culturel. A L'invention de la prospective culturelle. Textes choisis d'Augustin Girard* (text original publicat el 1986). Département des études, de la prospective et des statistiques.

[Text complet \(pdf\)](#) [2]

Categories: Publicacions acadèmiques

Categories: Recursos i publicacions

Tags: pensament cultural

Tags: polítiques culturals

Tags: governança cultural

Tags: participació cultural

Tags: valor públic de la cultura

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2010/cultura-condicio-futur>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/2010-linvention-de-la-prospective-culturelle_0.pdf

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/503>